

дентів відмітили такі джерела: спеціальна література – 26,8% респондентів, поради друзів, колег (17,0%), заняття в учбових закладах – 14,6%, заняття з професійної підготовки – 12,1%.

Отримані відповіді свідчать, з одного боку, про відсутність або недостатність у працівників органів внутрішніх справ спеціальних знань та навичок подолання стресових ситуацій, а, з іншого – про відсутність програм, спрямованих на допомогу працівникам, які найчастіше залишаються наодинці зі своїми проблемами. Все це ще раз підкреслює важливість розробки та впровадження спеціальних антистресових програм як на рівні органів внутрішніх справ у цілому, так і кожного окремого підрозділу.

Важливо зазначити, що антистресові програми або програми «кризового втручання» – це не поодинокі заходи у виключних випадках, які в органах внутрішніх справ проводяться здебільшого на базі лікарняних установ для окремих категорій працівників, а система заходів, що охоплює всі рівні функціонування цих органів і мають постійно діючий характер. Обов'язковим елементом цих програм є засвоєння працівниками методів самопомоги у стресових ситуаціях. Доцільним є включення означених програм у систему професійної підготовки кадрів.

Список літератури:

1. Бачериков Н.Е., Воронцов М.П., Петрюк П.Т., Цыганенко А.Я. Эмоциональный стресс. Х., 1995. 2. Самоукин А.И., Самоукина Н.В., Шишов А.Л. Психология бизнеса. М., 1997. 3. Управление персоналом организаций / Под ред. А.Я. Кибанова. М., 1997.

Надійшла до редколегії 12.04.2000

І.Д. Казанчук, ад'юнкт каф. адміністративного права та адміністративної діяльності ОВС Ун-ту внутр. справ

ЗМІЦНЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З НАСЕЛЕННЯМ НА ПРИКЛАДІ ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ МІЛІЦІЇ

Останнім часом на Заході, в умовах демократизації діяльності правоохоронних органів, актуальним стає статус поліції як організації, покликаної здійснювати соціальне обслуговування населення [1, с.171-177]. У зв'язку з цим важливого значення набуває процес налагодження і підтримання довірливих, взаємоповажних зв'язків між поліцією і громадянами, залучення останніх до запобігання й боротьби зі злочинністю, врахування громадської думки в правоохоронній діяльності. Ця тенденція поступово завойовує домінуюче місце в діяльності правоохоронних органів більшості держав.

У нашій країні таке специфічне соціально-політичне явище як взаємовідносини органів охорони правопорядку з населенням хоча і набуло певного правового оформлення, проте достатнього дослідження в науковій літературі не має, і деколи не сприймається як вагоме в практичній діяльності працівників тих служб міліції, які покликані в силу своїх службових обов'язків підтримувати тісні зв'язки з населенням. У першу чергу це сто-

сується служби дільничних інспекторів міліції, яка на сьогоднішній день не відповідає сучасним вимогам професіоналізму й втратила у деяких позиціях свій позитивний потенціал та престижність [2, с.30-34].

Але вартий уваги не тільки цей аспект. Наразі є потреба звернути увагу на актуальність проблеми стосунків міліції з населенням ще й тому, що, як свідчать результати соціологічних опитувань громадської думки, в ряді місць склався негативний імідж значної частини особового складу органів внутрішніх справ. Як наслідок, знизилась довіра населення до міліції в цілому. Однією з основних причин такого становища є недостатньо кваліфікований рівень роботи дільничних інспекторів (невміння працювати з людьми). Це викликає тривогу – не треба забувати, що діяльність міліції в Україні, насамперед, будується на принципах взаємодії з трудовими колективами, громадськими організаціями й населенням.

Таким чином, зміцнення зв'язків з населенням – один з найголовніших шляхів, яким можуть скористатися працівники міліції для підвищення довіри громадян до ОВС.

Як зазначено в Інструкції по роботі дільничного інспектора міліції, затвердженої Наказом МВС України №22 1992р., значну частину робочого часу дільничний інспектор міліції має проводити на території своєї дільниці, де повинен виконувати такі важливі завдання:

- надійний захист прав і законних інтересів громадян від злочинних посягань;
- проведення профілактичної роботи серед осіб, схильних до вчинення злочинів та правопорушень;
- забезпечення охорони громадського порядку;
- запобігання, припинення та розкриття злочинів;
- здійснення адміністративного нагляду за особами, щодо яких його встановлено;
- боротьба з алкоголізмом і наркоманією.

Для вирішення цих завдань, а також для ефективного виконання інших обов'язків, що обумовлені чинним законодавством, дільничний інспектор повинен працювати з населенням, опираючись на їх довіру, підтримку та допомогу. Як показує досвід, першочергово потрібно уважно ознайомитися зі своєю дільницею: знати особливості території, яка ним обслуговується; постійно вивчати оперативну обстановку; знати населення яке мешкає на дільниці; вивчати поведінку і спосіб життя, зв'язки осіб, що знаходяться на профілактичному обліку, та інше.

Існує ціла низка шляхів налагодження і підтримання стосунків дільничних інспекторів міліції з населенням, серед яких переважають: постійні зустрічі з громадськістю (виступи на підприємстві, в установах, організаціях), звітність перед населенням; особистий прийом громадян; письмове або телефонне спілкування; підтримання зв'язків з адміністрацією підприємств, організацій; розгляд конкретних справ (реєстрація пропозицій, заяв

та скарг від громадян; прийняття рішень); надання допомоги народним депутатам, представникам інших державних органів при виконанні ними своїх повноважень; зустрічі з представниками громадських формувань, позаштатними співробітниками міліції; індивідуальна, профілактична робота з особами, що схильні до вчинення злочинів; вивчення громадської думки; робота з місцевими засобами масової інформації.

Таким чином, діяльність дільничного інспектора характерна тим, що в ній переважають індивідуальні форми роботи, сумлінне ставлення до яких підвищує авторитет дільничного серед населення. На жаль, дільничні інспектори мало приділяють уваги зазначеним методам, що врешті-решт приводить до негативних наслідків на практиці.

Так, наприклад, свої недоліки має практика звітності дільничного інспектора перед населенням або в трудових колективах про стан виконаної ним роботи на закріпленій дільниці. Відомо, що звіти мають відбуватися шоквартально [3, с.74-80], але, як показує реальне життя, деякі з дільничних нехтують цим обов'язком. Все це у багатьох випадках трапляється тому, що дільничні користуються відсутністю, як у законі так і на практиці, конкретних імперативних механізмів, які робили б періодичну та ефективну звітність реальністю. Тому зневажають необхідністю тривалої за часом, обміркованої за змістом роботи з громадянами, а іноді і зовсім уникають контактів з ними.

Фактом є те, що багато людей не мають віри у своїх дільничних, не бачать в них захисників порушених прав та законних інтересів. Щоб покращити становище, що склалося в суспільстві, дільничним інспекторам потрібно підвищувати рівень профілактичної роботи з населенням, а для цього необхідно частіше зустрічатися з людьми. Так позитивні наслідки має практика виступів дільничних інспекторів перед населенням за місцем проживання, перед молоддю, у трудових колективах підприємств і організацій з бесідами про охорону громадського порядку; роз'яснювати чинне законодавство, постанови та рішення органів державної влади. У цих випадках, а також при розгляді основних питань та стосовно обговорення поведінки осіб, притягнутих до відповідальності, дільничним інспекторам потрібно рахуватися з думкою кожного громадянина.

Ефективність взаємовідносин з населенням значною мірою залежить від особистості самого дільничного інспектора, його активності в роботі з представниками громадських формувань та позаштатними співробітниками міліції, вмінні залучити їх до роботи по підтриманню правопорядку [4, с.80]. Дільничний інспектор повинен дуже уважно та співчутливо ставитися до скарг і заяв громадян, і ні в якому разі не сприймати цю роботу як рутинну та непотрібну [5, с.56].

У зв'язках з населенням перевага надається особистому прийому громадян. Ось де дільничному інспектору потрібно навчитися вірно діяти і гідно себе поводити, як того вимагають загальнолюдські норми моралі та

правила професійної етики працівника міліції. Завжди треба пам'ятати, що специфіка діяльності дільничного інспектора – це не тільки ефективне виконання своїх службових обов'язків, а ще й належний зовнішній вигляд (охайність), вигляд обличчя (привітне, серйозне), і перш за все, це **міжособистісне спілкування**. Адже дільничний інспектор в своїй роботі має справу з різними категоріями громадян, тому під час бесіди з громадянами замахало створити лише атмосферу поваги і довіри, важливо ще вміти правильно спілкуватися (культура мови, вміння слухати) [6, с.76].

Зокрема, особливу увагу необхідно приділяти тим громадянам, які потенційно схильні до правопорушень, щоб не допустити учинення ними нових злочинів. Для цього потрібно не тільки стежити за їх життям, але й надавати їм необхідну допомогу [7, с.32] і ні в якому разі не забувати, що вони також знаходяться під захистом закону. Звичайно, все це вимагає від дільничного інспектора життєвого досвіду, тактовності, якості знань в психології, педагогіки тощо.

Отже, вміле спілкування не лише сприяє встановленню довірливих стосунків з населенням, що допомагає здобути необхідну оперативну-профілактичну інформацію [8, с.44-45], а ще й підвищує професіоналізм дільничного інспектора, його авторитет серед населення.

Найважливішою складовою успішної діяльності дільничного інспектора у гущі населення виступає розуміння ним громадської думки, вміння професійно працювати з нею. Проте ця справа не з легких, адже потрібно розбиратися в механізмі формування громадської думки, знати, яким чином вона виникає. Не є новиною, що скоріше громадська думка формується під впливом подій, ніж «паперових» справ – принаймні доти, доки ці справи, як такі, не набудуть значення події. Отже і вплинути на неї можна. насамперед, за допомогою комунікативних зусиль, залучення засобів масової інформації та позитивних результатів роботи.

Дільничним інспекторам та їх керівництву потрібно регулярно влаштовувати зустрічі з представниками преси (проведення прес-конференцій), інформувати населення про свою діяльність, про стан громадського порядку та заходи щодо його зміцнення по телебаченню і радіо, наприклад, за допомогою прес-релізів [9, с.293-309]. Так, позитивний досвід взаємин з міліцією має харківське телебачення. Достатньо пригадати такі інформаційні програми, як «Сутки-двое» або «Смутное время», а також регулярні інтерв'ю з керівниками місцевих та обласних органів внутрішніх справ. Це також формує престиж правоохоронця, підвищує його популярність.

Хочеться зауважити на тому, що з метою забезпечення надійного контакту з населенням, співробітникам органів внутрішніх справ не треба покладатися на якийсь один з зазначених засобів, а використовувати їх по чергово, залежно від «аудиторії», з якою відбувається спілкування.

Таким чином, можна зазначити, що сумлінне, якісне виконання дільничними інспекторами міліції своїх обов'язків в їх найповнішому обсязі, та

налагодження тісних зв'язків з населенням має як для їх дільниці, так і для міліції в цілому лише позитивні наслідки, тому:

- 1) дільничний інспектор, який співпрацює з населенням, може розраховувати на їхню підтримку та допомогу в своїй роботі;
- 2) працюючи в тісному контакті з населенням, можна краще зрозуміти причини, які сприяють правопорушенням на дільниці, що дає змогу розробити ефективні заходи їх запобігання;
- 3) мешканці дільниці скоріше підтримають правоохоронні органи, якщо їх дільничний працює над тим, щоб інформувати населення про результати своєї роботи та діяльності міліції взагалі;
- 4) довіра громадян до таких установ, як міліція, має своїм наслідком суспільний правопорядок.

Список літератури:

1. Нечевин А.И. Изучение общественного мнения в работе милиции и возможности совершенствования форм взаимодействия с населением // Особенности развития уголовной политики в современных условиях. М., 1996.
2. Панарин В. Деятельность службы участковых инспекторов милиции в современных условиях // Вопросы совершенствования работы подразделений милиции общественной безопасности. М., 1996.
3. Макарчук В.М., Воробьев В. Н. Методические рекомендации по подготовке и проведению отчетов участковых инспекторов о проделанной работе перед населением и в трудовых коллективах. М., 1990.
4. Колпаков В. Взаимодействие милиции и общественности в сфере правопорядка. К., 1993.
5. Додин И.И. Рассмотрение участковым инспектором милиции жалоб, предложений и заявлений граждан / Уч. пособ. К., 1992.
6. Бражник С. Этика участкового инспектора милиции. К., 1990.
7. Крючков А., Работа участкового инспектора милиции по наблюдению за подучетными лицами. М., 1989.
8. Выдрин Г. Доверительные отношения участковых инспекторов милиции с гражданами, как один из способ. в поиска оперативно-профилактической информации. М., 1996.
9. Королько В. Основы публичк релейшнз. К., 1997.

Надійшла до редколегії 28.02.2000

*С.О. Кузніченко, ад'юнкт каф. управління в ОВС
Ун-ту внутр. справ*

ОРГАНИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ В ЄДИНІЙ ДЕРЖАВНІЙ СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ І РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ

Для України характерна висока концентрація потенційно небезпечних виробництв. На одного жителя України припадає в декілька разів більша концентрація сильнотоксичних отруйних речовин, ніж на одного жителя Росії. Багато підприємств України застосовують у виробництві радіоактивні речовини та інші небезпечні матеріали [1]. Світова практика свідчить про експоненційну криву росту катастроф у техногенній сфері, що також характерно і для України [2]. За даними українських вчених, 15% території України схильні до землетрусів, зсувів, обвалів, провалів земної поверхні, в